

Aanbeveling 3: Investeer in een Groene economie

De Taskforce Biodiversiteit & Natuurlijke Hulpbronnen adviseert:

Investeer in een Groene Economie, inclusief industrie- en handelspolitiek., waarmee strategische posities van Nederland (kennisland bij uitstek waar het gaat om landbouwproductie, thuisbasis voor een aantal relevante industrieën die koploper zijn in het streven naar meer duurzaamheid) worden versterkt. Leg bij de ontwikkeling van een biobased economy de absolute prioriteit bij hoogwaardige producten en gebruik alleen reststromen voor energievoorziening.

Beperk het gebruik van biofuels tot activiteiten waarvoor geen andere duurzame energie bestaat en zorg dat er geen concurrentie is met voedselproductie.

De Aanbeveling toegelicht

De Taskforce beschouwt een technologische revolutie als onmisbaar voor het bereiken van de biodiversiteitsdoelen. Door innovaties in productiesectoren en in de keten naar de klant kan de ecologische voetafdruk aanzienlijk verminderd worden. Dat is niet alleen gunstig voor de biodiversiteit maar ook voor het bedrijfsleven, dat een competitief voordeel kan verwerven door duurzamer te opereren. Nederland beschikt als kennisland met een sterke landbouwsector, een sterke verwerkende agro-food en chemische industrie, een prima logistiek, inclusief havens van wereldformaat over sterke competenties om in deze slag een voortrekkersrol te vervullen. Daarbij kan worden ingespeeld op de ontwikkeling richting een biobased economy; de omschakeling van een economie die is gebaseerd op het gebruik van fossiele grondstoffen (olie, kolen en gas) naar een economie die is gebaseerd op het benutten van biomassa.

De Taskforce beveelt aan de ontwikkeling richting een biobased economy aan te grijpen als kans voor het oplossen van biodiversiteitscrisis, mede in relatie tot de aanpak van de klimaat-, en voedselcrisis. De Taskforce kiest ervoor aan te haken bij het overheidsprogramma Biobased Economy, mits dit kan leiden tot bijstelling van het programma richting hoogwaardige toepassingen die niet leiden tot extra druk op de biodiversiteit. Voor het realiseren van integrale oplossingen (Biobased Solutions) op deze terreinen is het van belang de biomassa primair te benutten voor hoogwaardige toepassingen en niet voor de energievoorziening. Voor een duurzame energievoorziening zijn, met uitzondering van de lucht- en scheepvaart, betere alternatieven voorhanden, zoals zonne-energie, wind en aardwarmte. Geen van deze bronnen heeft het 'koolstofatoom' nodig om producten te maken; derhalve zou biomassa met name gebruikt moeten worden in 'non-energy' toepassingen. Dat betekent geen 'dedicated energy crops', afzien van bijmengverplichtingen voor biofuels en afzien van investeringen in infrastructuur die grootschalig gebruik van biofuels aanmoedigt.

Om dit alles goed te verankeren is het noodzakelijk dat de overheid in nauwe samenwerking met de industrie en andere betrokken partijen een Groen Industriebeleidsplan opstelt dat uiterlijk in 2011 door het parlement zou moeten worden vastgesteld. Een dergelijk plan dient een heldere toekomstvisie neer te leggen op de gewenste transitie, met een selectie van winnende clusters (bijvoorbeeld biotech, klimaatadaptatie, aquacultures, bodembiodiversiteit), de instrumenten die worden ingezet om voorlopers te stimuleren etc.

Daarbij vraagt de Taskforce bijzondere aandacht voor het gebruik van grondstoffen waarvan de teelt directe relatie heeft met verlies van biodiversiteit (soja en palmolie->ontbossing, garnalenteelt->aantasting mangrovebos).

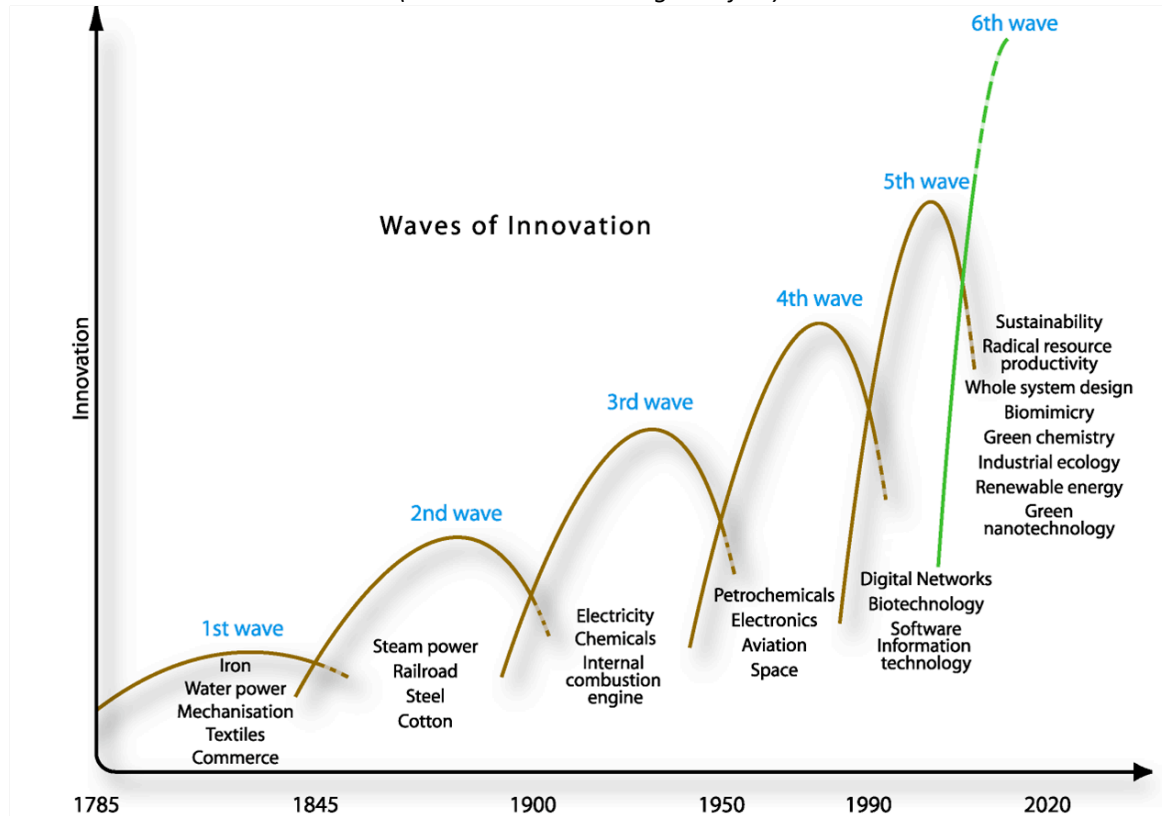
Zeker voor deze grondstoffen geldt dat het gebruik zich primair zou moeten richten op:

1. voedingsproducten

- gecertificeerde grondstoffen, waarbij geen HCV¹ (hoogwaardige) natuur verloren gaat.

Facts & Figures

Figuur1. Waves of Innovation
(bron: The Natural Edge Project)

Bovenstaande figuur 1 komt uit het boek 'The Natural Advantage of Nations' van auteurs die werken voor het 'Natural Edge Project', een Australische denktank die zich richt op samenwerking in onderzoek, voorlichting en beleidsontwikkeling op het gebied van innovatie voor duurzame ontwikkeling. De figuur laat hun overtuiging zien: dat we aan het begin staan van de 6^e grote innovatiegolf. Waar de laatste innovatiegolf (Informatietechnologie) werd gedreven door behoefte in de markt aan lagere transactiekosten, stellen zij "dat er voldoende bewijs is dat de volgende innovatiegolf gedreven wordt door de gecombineerde noodzaak om productiviteit te verbeteren en de milieu-impact op de planeet te verminderen". Zij verwijzen daarbij onder andere naar de voor bedrijven serieuze kostenpost van grondstoffen, water, energie en afval.

Interessant is dat het boek een quote van Leo Jansen centraal stelt (voormalig voorzitter van het inmiddels opgeheven Duurzame Technologie Ontwikkelingsprogramma, zie www.dto-kov.nl). Een van de studies van DTO vond, aldus de quote "dat als een tijdshorizon van 50 jaar wordt gehanteerd – 2 generaties verder – dat dan wordt gevonden dat 10- of 20-voudige eco-efficiëntie verbeteringen nodig zijn om een serieuze reductie in milieustress te bereiken. De studie stelde tevens vast dat de voordelen van incrementele technologie dergelijke verbeteringen niet kunnen realiseren."

The Natural Edge Project ziet de omvang van de schaal van het probleem als een enorme drijvende kracht achter innovatie. Het biedt innoverende bedrijven en landen een kans om te leiden. TNEP ziet als grootste uitdaging om duurzame ontwikkeling te bereiken om een industrie en gebouwde

¹ High Conservation Value, zie www.hvcnetwork.org

omgeving te ontwikkelen met een echt regeneratief en herstellend vermogen. TNEP denkt dat hier het meeste onderzoek nodig is omdat we nog zoveel te leren hebben van de natuur.

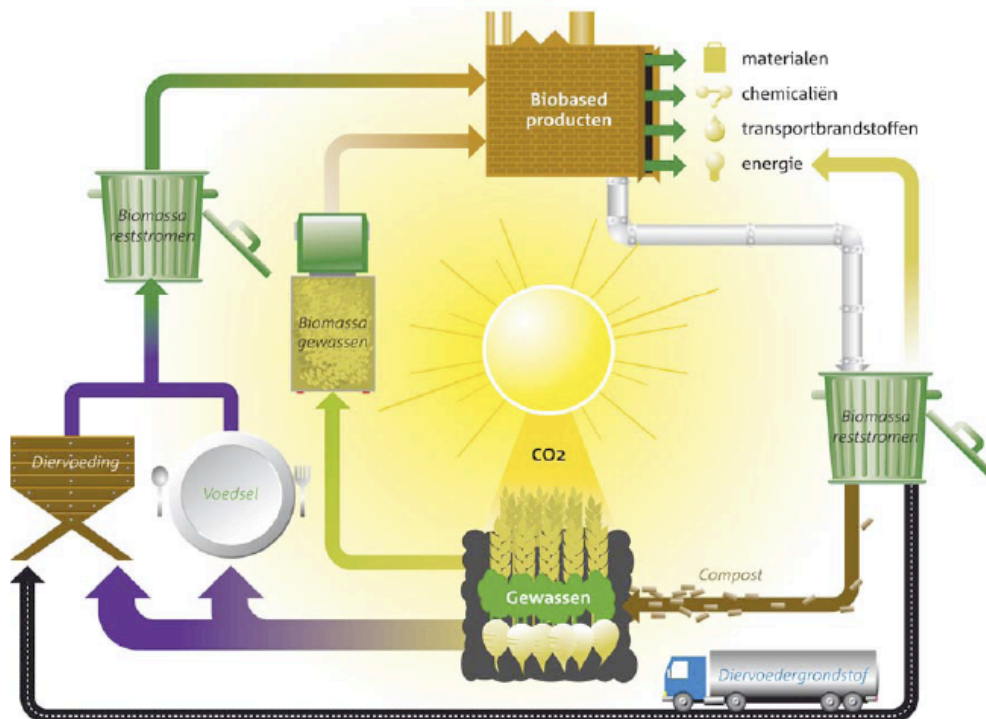
Innovatie voor en geïnspireerd door de natuur

Steeds vaker kijken grote bedrijven serieus naar lessen uit de natuur. 'Biomimicry' wordt soms gezien als alleen fysiek imiteren van de natuur (zoals de vleugel van een vliegtuig wordt gemodelleerd naar die van een vogel), maar het staat voor het breder inspiratie putten uit modellen, systemen en processen uit de natuur. 'Cradle-to-Cradle' is al evenzeer een trendy, maar niettemin fundamenteel concept: afval wordt voedsel, de kringloop wordt gesloten. Het heeft talloze bedrijven geïnspireerd om niet alleen anders te ontwerpen, maar hun hele productieproces te herzien.

De biobased economy zoals geschetst in de Overheidsvisie Biobased Economy (2007), is op een vergelijkbaar principe gebaseerd en heeft als subtitel 'de keten sluiten'. Dit document omschrijft de biobased economy als (zie figuren 2 en 3) "een economie waarin bedrijven – nationaal en internationaal – non-food toepassingen vervaardigen uit groene grondstoffen, dat wil zeggen biomassa. Deze non-food toepassingen zijn bijvoorbeeld transportbrandstoffen, chemicaliën, materialen en energie (elektriciteit en warmte)."

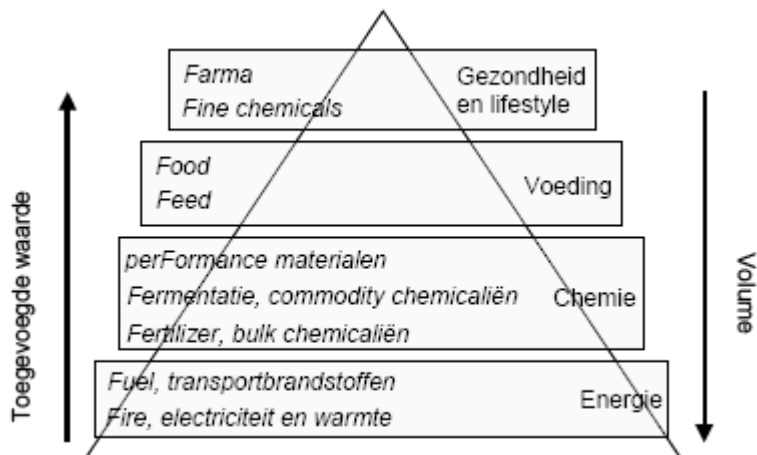
De Overheidsvisie komt voort uit enerzijds de noodzaak van een transitie naar meer duurzame energie en anderzijds de kennis en expertise die Nederlandse onderzoekers en het Nederlandse bedrijfsleven (met name de sectoren agro, chemie en distributie) kunnen bijdragen.

Figuur 2. De basis van een Biobased Economy (bron Overheidsvisie Biobased Economy)

In de Overheidsvisie wordt benadrukt dat het gebruik van biomassa niet ten koste mag gaan van de wereldwijde voedselproductie, noch van de natuur. Met name waar het biobrandstoffen betreft worden kanttekeningen gemaakt. Het document benadrukt de noodzaak van certificering van biobrandstoffen en de behoefte aan onderzoek naar tweede generatietechnologieën aan de hand van een rapport van de OECD Roundtable on Sustainable Development (zie onder Referenties).

Figuur 3: Waardepiramide Fuel, Chemical F, Food and Farma (bron Overheidsvisie Biobased Economy)

Verduurzaming van handelsketens en duurzaam handelsbeleid

Naast het stimuleren van innovatie, gericht op revolutionaire nieuwe technieken die bijdragen aan efficiënter grondstoffen- en energieverbruik, is het van belang om de huidige grondstofketens zo veel mogelijk te verduurzamen. Hiertoe is de afgelopen kabinetsperiode een nieuw initiatief in het leven geroepen: het Initiatief Duurzame Handel, zie www.duurzamehandel.com

IDH brengt partners uit bedrijfsleven, overheid, wetenschap en NGO's bijeen en ziet als haar rol:

1. Bundelen van krachten en op 1 lijn brengen van partner
2. Versnellen, door euro per euro mee te financieren en trainingen.
3. Opschalen, met business cases, best practices

IDH werkt daarbij aan de bron (veelal in ontwikkelingslanden) en in de eindmarkten (incl. Europa). Ketens waaraan op dit moment wordt gewerkt zijn o.a. cacao, hout, thee, soja, katoen en kweekvis. Veel in Nederland gevestigde NGO's – van Solidaridad, Wereld Natuur Fonds, ICCO - werken al langer aan het belangrijke thema van duurzame grondstofproductie. In toenemende mate wordt op deze thema's samengewerkt, zoals op cacao door IDH, Solidaridad, Oxfam Novib, Utz Certified, Cargill, Mars, Nestlé, WWF en Ahold.

Biobrandstoffen: een verhaal apart

Over biobrandstoffen en de kansen en bedreigingen is de afgelopen jaren veel geschreven. In het gunstigste geval leveren biobrandstoffen een serieuze bijdrage aan reductie van broeikasgassen; in het ergste geval concurreert de teelt van biobrandstoffen met voedselproductie, resulteert de teelt in verlies aan biodiversiteit of draagt de teelt zelfs bij aan de uitstoot van broeikasgassen (door indirecte effecten als ontbossing).

Een belangrijk beleidsinstrument in relatie tot biobrandstoffen is de 'Renewable Energy Directive (2009/28/EG)', ook wel afgekort als RED. Deze stelt dat in 2020 10% van transport-brandstoffen uit hernieuwbare energie moeten komen. Alhoewel sommigen stellen dat dit niet alleen uit biobrandstoffen hoeft te komen (maar ook hernieuwbare electriciteit en waterstof) zien velen dit als een 'bijmengverplichting'. Op 10 juni 2010 heeft de Europese Commissie een nieuwe communicatie uitgebracht over hoe deze richtlijn moet worden geïmplementeerd. Daarbij worden landen en bedrijven aanbevolen om te streven naar gecertificeerde biobrandstoffen om ongewenste effecten

te voorkomen.

De OECD waarschuwde in 2007 voor teveel nadruk op één technologie (biobrandstoffen) in beleidsinstrumenten en verwijst daarbij direct en indirect naar de Renewable Energy Directive. Het rapport pleit nadrukkelijk voor een slimme mix van regulerende interventies en fiscale maatregelen die competitie tussen een breed scala aan technologie stimuleren, in plaats van teveel aandacht en geld naar de (controversiële) technologie van biobrandstoffen.

Referenties

- The Natural Edge Project en hun boek the Natural Advantage of Nations.
<http://www.naturaledgeproject.net/KeyAchievements.aspx>
 - Overheidsvisie Biobased Economy
 - Renewable Energy Directive 2009/28/EG
 - Wikipedia over biobrandstof, zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Biobrandstof>
 - Biofuels: Indirect Land Use Change and climate impacts, CE Delft, 2010
 - OECD Roundtable on Sustainable Development, *Biofuels: is the cure worse than the disease?* Richard Doornbosch and Ronald Steenblik, 2008.
 - Initiatief Duurzame Handel, zie www.duurzamehandel.com
 - High Conservation Value Network, zie www.hcvnetwork.org
-

*Dit is een van 8 aanbevelingen uit het advies van de Taskforce
Biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen aan de formateur d.d. 21 juni 2010.
Zie voor het volledige advies www.taskforcebiodiversiteit.nl*